

SOLTAN VƏ QƏNDAB

USTADNAMƏ

Bir adamla dillə ülfət eyləsən,
Dil var məhəbbətin qapısını açar.
Nəfsin ədalətədi, ağılın dərya,
Dil var ləli-gövhər, dürdanə saçar.

Dil var ki, qış günü bitirir lələ,
Dil var zəbərcəddən tikdirir qala,
Dil var insanları gətirir zara,
Dil var ki, acıdır zəhərdən ötər.

Dil var ki, bəzənib başdan-ayağa,
Dil var bənzəyir bal ilə yağa.
Dil var ki, düz yolu döndərir dağa,
Dil var ki, dostuna çuğulluq edər.

Dil var ki, insana həmişə xoşdu,
Dil var ki, içibdi şərab, sərxoşdu,
Dil var ki, boranlı, çovğunlu qışdı,
Dil var ki, itidi qılıncdan betər.

Dil var ki, insanı qurtarar dardan,
Dil var ki, Soltanı çıxarar vardan,
Dil var ki, cananı ayırır yardan
Dil var ki, dumanlı çillədən keçər.

Ustadlar ustadnaməni bir deməzlər, iki deyərlər, biz
də deyək iki olsun, düşmənlərin gözü tökülsün.

O gül, gülşənli bağın, bağçaların,
Yetişən meyvəsin dərsən yaxşıdı.
Bu dünya fanidir, heç kimə qalmaz,
Dost ilə düşməni bilsən yaxşıdı.

İgid bu dünyada badə içincə,
Tərən yuvasından bala uçunca,
Gizli sirri hər namərdə açınca,
Paslanıb ürəkdə qalsa yaxşıdı.

Nazlı yarım mənim daşımı atdı,
Bir tənə söz ilə yan verib getdi,
Soltanla aşnaydı, sonra tərək etdi,
İnsan bir ilqarda qalsa yaxşıdı.

Ustadlar ustadnaməni iki yox, üç deyərlər, biz də
deyək üç olsun, yağılarn gözü tökülsün.

Yadda saxla məndən sənə əmanət,
Çox da havalanıb yellənmə, könül,
Hər yetən məclisə salma özünü,
Hər kəlmə başında dillənmə, könül.

Yaxın durmaginən qovğaya, qala,
Hörmətdən düşərsən qalarsan dala,
Gəl belə olginən ağla, kamala,
Hər deyilən sözə aldanma, könül.

Bu Aşiq Soltan doğrusun söylər,
Kamallı adamdan mərifət dilər.
Ağılsız insana hər yetən gülər,
Hər sözə uyub yaltaqlanma, könül.

Sizə kimdən danışım, Aşıq Soltandan. Aşıq Soltan səfərdən təzəcə gəlmişdi. Kolxozçular və sovxoz fəhlələri onun başına toplaşmışdılar, bir nağıl söyləməsini xahiş eləyirdilər. Məclisdə bir qoca, dünyagörmüş ustad aşıq var idi. Aşıq Soltan ayağa durdu, üzünü camaata tutub dedi:

– Əzizlərim, ustad aşıq burada ola-ola, bizim nə həddimiz var ki, nağıl danışaq. Hamımız ondan xahiş edək, bizə bir şirin nağıl söyləsin.

Adamlar dedilər:

– Usta, buyursun.

Qoca aşıq ayağa qalxdı, tavar sazını köynəkdən çıxarıb dedi:

– Mən sizə köhnə nağıl söyləməyəcəyəm. Sovet dövründə iki aşıq-məşuqun sevgisindən, işindən bəhs edən «Soltan və Qəndab» adlı bir nağıl danışacağam.

Səslər eşidildi:

– Aşıq deyən yaxşıdı.

Qoca aşıq ortaya çıxdı, nağılını söyləməyə başladı:

Sizə haradan və kimdən xəbər verim, Dağıstanın Katarux kəndində Hacı adlı bir kişi var idi. Bu kişinin külfəti çox idi. Oğul-uşağının içərisində kiçik oğlu Soltanı çox istəyirdi. Hacı kişi aşıq olduğu üçün ona şair Hacı deyərtilər. Yaxşı oxuyurdu, gur səsi, həm də yaxşı təbi var idi. Özü şer, dastan yaradırdı. Hacı oğlu Soltana da aşıqlıq sənətini öyrədir-di. Soltan yeddi yaşından həm məktəbə gedirdi, həm də atasından aşıqlığı öyrənirdi.

Nağıl dili yüyürək olar, bir neçə il içərisində Soltan atasından saz çalmağı, oxumağı, məclis keçirməyi öyrəndi. Yaxşı bir aşıq oldu, aşıqlar içərisində barmaqla göstərilirdi. Az zaman içərisində o da atası kimi adlı-sanlı bir aşıq oldu.

Sizə kimdən, nədən xəbər verim. Hacının İsa adlı bir qonşusu və onun da Qəndab adlı bir gözəl qızından. Qız

Soltandan yaşca az fərqlənirdi. Amma bir yerdə məktəbdə oxuyurdular. Qəndab Soltandan aşığı öyrənmişdi. Balaca vaxtlarından bir-birini sevirdilər. Ancaq fikirlərini açıb heç kəsə demirdilər. Bir yerdə toya, məclislərə gedirdilər, dövrən keçirirdilər. Qəndab da bir Qəndab idi: boy-buxunlu, qaraqaş, qaragöz, büllur buxaq, alma yanaq. Yemə, içmə, xətti-xalına, gül-camalına tamaşa elə. Soltanın da, onun da bir arzusu var idi: «Nə olaydı, gözəl Moskvanı görəydik, onun səhnələrində söz-söhbət keçirəydik».

Deyərlər, insan arzusuna çatar. Günlərin bir günü mədəniyyət evində Soltanı Bakıya çağırtdılar. O, Bakıya ilk dəfə idi getmirdi. Beşinci, onuncu, nə bilim, çox getmişdi.

Soltan xəlvət bir yerdə Qəndabla görüşdü. Bakıya gedəcəyini ona söylədi.

Qəndab kefsiz dedi:

– Getməsən yaxşıdı.

Soltan ona dedi:

– Qəndab, məni çağırırlar, getməsəm pis olar. Tez gələcəyəm. Ancaq sözümüz sözdü ha...

Qəndab dedi:

– Nə söz?

Soltan dedi:

– Sevgimiz də? Niyə, bilmirsən?

Qəndab dedi:

– Sənə inanmaq olmaz, sevgi-mevgi söz-söhbətdi. Bakıda-zadda birin sevib alacaqsan.

Soltan dedi:

– Qəndab, əzizim, sevgi şorba deyil ki, hər yetənin qabağına tökəsən? Öldü var, döndü yoxdu.

Bəli, onlar təzədən əhd-peyman eyləyib, ayrıldılar. Soltan elə həmin gün Bakıya yola düşdü. Vaqona, avtobusa mindi, axır ki, Bakıya gəlib çıxdı. Bakıda ona dedilər:

– Sən Moskvaya gedəcəksən.

Soltan bir tərəfdən şad oldu, bir tərəfdən də kədər-
ləndi. Şad oldu ona görə ki, arzusuna çatırdı, kədər-
ləndi ona görə ki, Qəndabdan ayrılırdı. Başını saza söykəyib kefsiz
oturmuşdu. Bir dəstə adam onun yanına gəlib dedi:

– Aşırıq, körpüdə karvanını kəsiblər, nədir ki, belə qəm
dəryasına qər q olmusan.

Soltan dedi:

– Yox, kefsiz deyiləm, yuxusuzam.

Dedilər:

– Birini de, kefin açılsın, yuxun da qaçsın, biz də
feyziyab olaq.

Soltan:

– Bax mənim gözüm üstə, – deyib ayağa qalxdı, sazını
köklədi, sinəsinə basıb görək Sovet ölkəsi haqqında nə dedi:

Dilimdə əzbərdi adın,
Mənim vətənim, vətənim.
Bütün bəşərin muradı,
Mənim vətənim, vətənim.

Düşmənlərdən qisas aldın,
Xainləri dərdə saldın,
Kommunizmə mayak oldun,
Mənim vətənim, vətənim.

Qardaş deyənə qardaşdı,
Sirdaş olana sirdaşdı,
Düşmənlərə ağır daşdı,
Mənim vətənim, vətənim.

Aşırıq Soltan sazı aldı,
Basıb sinəsinə çaldı,

Adını dastana saldı,
Mənim vətənim, vətənim.
Afərin səsi göyə ucaldı.

– Ay aşırıq, nə fikir, nə sükut, çal, oyna, şadlıq elə,
Moskvaya gedəcəksən. Xoşbəxtsan.

Bəli, Soltan bir həftə Bakıda məşq elədi, bildiklərini yadına saldı, bilmədiklərini də sinədəftər elədi. Həftə tamamında böyük dəstə ilə Moskvaya, festivala yola düşdülər. Üç gün, üç gecə qatarla yol gedib, Moskvaya çatdılar. Moskva nə Moskva. Hər adamın işi deyil, onu tərif eləsin. Aşırıq Soltanın ağzı ayırıq qalmışdı. Yoldaşları ona sataşırdılar:

– Birinci dəfədir Moskvanı görürsən, gərəkdi ağzına sümük alasan.

Aşırıq Soltan ilk dəfə Moskvanı görmürdü ki, ağzına sümük alaydı. Bəli, Soltan Moskvanı, onun konsert salonlarını qarış-qarış gəzdi, xırda, böyük salonların hamısına getdi. O, ilk sözünü böyük konsert salonunda söylədi. Aldı görək nə dedi:

Ey böyük Moskva, hörmətli dostlar,
Salamım var Azərbaycandan sizə.
Hər bir kolxozçudan, hər ziyalıdan,
Hər məktəbli qızdan, oğlandan sizə.

Salam gətirmişəm bağban barından,
Vətən torpağının məhsullarından,
Sərin yaylaqların xoş sularından,
Qucağında quzu çobandan sizə.

Salam gətirmişəm el həvəsindən,
Şirin layla deyən ana səsindən,

Azad qocaların xoş nəfəsindən,
İgidlik göstərən insandan sizə.

Soltanam, xalqımın aşığıyam mən,
Mənə ilham verir partiya, vətən,
Salam gətirmişəm xalqın dilindən,
O azad, o xoşbaxt dövrədən sizə.

Söz tamam oldu. Hər tərəfdən:

– Sağ ol aşığı, sağ ol aşığı, – səsləri Kremlin zalını lərzəyə gətirdi.

Salondakılar Aşığı Soltanı dönə-dönə alqışladılar.

Aşığı Soltan Moskvanın səfalı yerlərini gəzirdi. Gül gülü çağırın, bülbül bülbülü səsləyən bağçalarını gəzirdi, çalıb çağırırdı. Fabrik və zavodlara gedirdi, işçilərə, fəhlələrə konsert verirdi. Amma telli Qəndab onun yadından çıxmırdı.

– Nə olaydı, Qəndab mənim yanımda olaydı, bu yerləri o da görəydi. Gözəl Moskvanın səfalı yerlərində gəzəydi.

Onun Qəndabla keçirdiyi günlər yadına düşdü, aldı bu münasibətlə görək nə dedi:

Qusar yaylasında gəzdiyim vaxtlar,
Səfalı yaylaqlar yadıma düşdü.
Qəndabla gəzibən keçirdiyim gün,
O gözəl oylaqlar yadıma düşdü.

Yadıma düşdü al-əlvan çəmənlər,
Dağların döşündə ağ yasəmənlər.
Hər yerdə parlayan yaqut yəmənlər,
Sərin su, bulaqlar yadıma düşdü.

Yada düşdü nazlı Qəndabım mənim,
Onu görməyəndə artır dərd-qəmim,

Soltanam, od tutub yanır bədənim,
O sulu çaylaqlar yadıma düşdü.

Söz tamam oldu. Bəli, belə də qalmadı. Moskvanın gözəl yerləri, salonları, gözəl cadə və parkları yadından hər şeyi çıxartdı. O, həmişə çalib-çağırırdı, Qəndabı yaddan çıxartmışdı. Soltan bu minvalla iki həftə Moskvada çaldı-çağırırdı, iki həftə tamamında moskvalılarla xudahafizləşib yola düşdü. Üç gün, üç gecə qatarla yol gedib Azərbaycana çatdı. Kolxozları, sovxozları bir-bir keçə-keçə gəlib Quba bağlarına çıxdı. Sovxoz qızları tökülüb aşığın yanına gəlib dedilər:

– Aşıq Soltan, sağ əlin bizim başımıza, xoşbaxtsan, gedib Moskvanı da gəzdin. Aşıq, səni çoxdan gözləyirdik. Bir neçəsini deməsən, səni buraxmırıq.

Aşıq Soltan sazı köynəyindən çıxartdı, döşünə basıb köklədi, təzənəni simlərə çəkdi, aldı görək gözəl Quba bağlarını nə cür tərif eləyir. Mən deyim, siz qulaq asın, damağınız çağ olsun.

Aldı Aşıq Soltan:

Nə gözəl, nə səfalıdı,
Quba, bağların, bağların.
İçi cənnət havalıdı,
Quba, bağların, bağların.

Meyvəlikdi hamı düzlər,
Alma dərir gözəl qızlar.
El-obanı heyran eylər,
Quba, bağların, bağların.

Bağların gəzərəm indi,
Almanı üzərəm indi,

Tərifin yazaram indi,
Quba, bağların, bağların.

Ağaclar bol barı verir,
Qızları nəğmələr deyir,
Əyninə al-əlvan geyir,
Quba, bağların, bağların.

Tutmusan Xaçmazı, çölü,
Qusara atmısan qolu,
Bu Soltanın şirin dili,
Quba, bağların, bağların.

Hər tərəfdən qızlar, oğlanlar, qocalar, ahıllar yığıldılar Aşıq Soltanın başına. Yerbəyerdən «sağ ol, aşıq» dedilər. Bağbanlar da gəlib çıxdılar. Bağbanların içində Hacı Murad adlı bir qoca bağban da var idi. Quba bağlarında olan ağacları göz bəbəyi kimi bəsləyirdi. Aşıq Soltan bir qoca bağbana baxdı, bir bağlara, aldı görək nə dedi:

Bağları bol gətirib bar
Sağ ol, bağban Hacı Murad.
Sənin çox-çox zəhmətin var,
Ay mehriban Hacı Murad.

Cənnətə dönüb bağların,
Əcəb gözəldi çağların,
Qızlardı solu, sağların,
Təmiz vicdan Hacı Murad.

İndi yetmişən yüz yaşa,
Ömrü vurmamısan başa,

Soltan deyir min il yaşa,
Uzun zaman, Hacı Murad.

Hamı Aşıq Soltana afərin söylədi. Aşıq Soltanın kefi qarışıq idi. O, özünü Qəndaba çatdırmaq istəyirdi. O idi ki, camaatla salamatlaşıb sovxozda getdi. Sovxozda hər tərəfdən adamlar tökülüb onun yanına gəldilər. Əzqəzadan həmin vaxt sovxozda şənlik keçirilirdi, toy var idi. Hamı toya toplanmışdı. Hər yer çilçıraqbən idi. Soltanı təntənə ilə toy məclisinə apardılar. Gəlinlə bəy, yanlarında sağdış və soldışlar lap başda əyləşmişdilər. Soltan baxıb nə görsə yaxşıdı, məclisi keçirən sevgilisi telli Qəndabdı. Ortada oxuyur. Sözüünü qurtaran kimi Soltanın yanına gəlib görüşdü.

Soltan dedi:

– Deyəsən meydanda özünü tək görmüsən?

Qəndab gülümsünüb dedi:

– Ustad olmayan yerdə tək meydan sulayrlar.

Qızlar əl-əlvan bəzənib bir tərəfdə, kişilər də bir tərəfdə oturmuşdular. Soltanın gəlməsinə hamı şad idi. Balabançı oyun havası çalır, bir qızla bir oğlan oynayırdı. Buraya hər yerdən – Qubadan, Xaçmazdan, Qusardan, Zaqataladan da adamlar gəlmişdilər. Oyun qurtardı, əl vurdular. Telli Qəndab ortaya çıxdı, sazı döşünə basıb, görək nə dedi:

Aləmə düşüb şöhrətin,
Yaşa, yaşa, sən, a sovxoz.
Kommunizmin dayağısan,
Çıxarıbsan san, a sovxoz.

Mülkədarı əzənlərə,
Ayaqyalın gəzənlərə,
Hər bir dərdə dözənlərə,
Verdin həyat, can, a sovxoz.

Qəndab tərifi elər,
Elə, obaya səs salar,
Şəninə havalar çalar,
Oxuyur hər zaman, a sovxoz.

Hamı Qəndaba afərin söylədi. Qəndab çəkilib kənarında oturdu. Adamlar Soltandan xahiş elədilər ki, birini də o desin. Soltan əlini gözünün üstünə qoydu, aldı görək məclis barədə nə dedi:

Ay ariflər, gəlin sizə söyləyim,
Bu məclisin hər növrəği gözəldi.
Məclisə xidmət edir qız-oğlanlar,
Bülbültək dolanan sağı gözəldi.

İstəyirəm ləli-gövhər saçmağa,
Dost yolunda bu canımdan keçməyə,
Məclis mərəkədə süfrə açmağa,
Mərd qardaşın bu otağı gözəldi.

Aşığı Soltanın düzgündü bu sözü,
Gülər dostlar üçün həmişə üzü.
Tale bu məclisə gətirib bizi,
Bizə məclisin hər çağı gözəldi.

Söz tamam oldu. Qızlar Qəndaba dedilər:

– Ay ləzgi qızı, bir hər bə-zorba gəl, əmin oğlu Soltanı sıxışdır. O, özündən çox dəm vurur.

Qəndab gülə-gülə dedi:

– Baş üstə, onu elə sıxışdırım ki, siçan deşiyi tapmasın gizlənməyə.

Aldı görək Qəndab Soltana nə hər bə-zorba gəldi.

Şairsən binadan, oxu sinədən,
Gəl bir neçə sözlə öyünmə, Soltan,
Gər qıfılbənd desəm, qalarsan aciz,
Nahaq inciyibən deyinmə, Soltan.

Ustadda adətdi özünü öyməz,
Hərzə-hədyan deyib başqasın söyməz.
Heç biliksiz aşiq libasın geyməz,
Kənarda öz-özünə deyinmə, Soltan.

Aşiq Qəndabam, sənə hörmətim var,
Ürəyimdə çox-çox məhəbbətim var.
Sənlə pünhan neçə söz-söhbətim var,
Hər ağıllı sözdən alınma, Soltan.

Söz tamama yetdi. Qızlar Aşiq Soltana sataşmağa başladılar:

– Aşiq, hünərin var bir hərbə-zorba da sən de.

Aşiq Soltan gülə-gülə ayağa qalxdı, aldı görək Qəndabın sözünün cavabında nə dedi:

Dəryalar yanında balaca çaysan,
Alaram qarşını axa bilməzsən.
Bir hərbə gələrəm, qulağın batar,
Qanrılıb heç yana baxa bilməzsən.

Adət olub bülbül oynar gül ilə,
Sərrafın alveri olar ləl ilə,
Desəm ki, yandırırım atəş ilə, nar ilə,
Səməndər quşuyam, yıxa bilməzsən.

Döyünür eşqinlə mənim ürəyim,
Soltan deyər hədəz getməz əməyim.
Tez çatarıq əhdə, budur diləyim,
Əhddən kənara çıxma bilməzsən.

Söz tamam oldu cavan qızlar, oğlanlar dedilər:

– Aşiq, sevgidən də söhbət aç, bir əhvalat nağıl elə.

Bu sözün cavabında Aşiq Soltan ayağa qalxıb dedi:

– Həzərat, özgə yerə getməyəcəyəm. Qəndab ilə özümdən deyəcəyəm. Mən əvvəllər Qəndabdan bir dəqiqə ayrı dura bilmirdim. Bir gün eşitdim Qəndab yaylağa gedib, mən də onun dalınca yaylağa getdim. Çox axtardım, Qəndabın alaçığını tapa bilmədim, gecəni keçirdim. Səhər tezdən göy çəmənliyə çıxmışam. O tərəfə, bu tərəfə baxırdım. Bir də gördüm budu telli Qəndab fərə kəklik kimi mənə tərəf gəlir. O zaman bir söz demişəm, izin verin oxuyum.

Dedilər:

– Oxu aşiq, oxu. Könlün şad olsun.

Aldı Aşiq Soltan:

Boylanıb mən telli Qəndabı gördüm,
Dolanır çəməndə yar səhər-səhər.
Kəkliktək səkibən gəldi qarşıma,
Dedi səndə hiylə var səhər-səhər.

Yar işarə etdi, himini qandım,
Alışıb pərvanətək oda yandım.
Özümü cənnəti-məvada sandım,
Dərdim yar qoynundan nar səhər-səhər.

Qəndab canını etdi mənə peşkəş,
Dedi xoş çağımdı, can sənə peşkəş.

Busə bağışladı Soltana peşkəş,
İndi yada düşdü hər səhər-səhər.

Söz tamam oldu, dedilər:

– Sağ ol aşıq, dalısını söylə.

Soltan sözünə davam etdi, dedi:

– Ərz olsun, Qəndab mənə yaxa vermədi. Vədəyə xilaf çıxdı, görüşə gec gəlmisən deyə, acıq eləyib, geri qayıtdı. Əzizlərim, bu bəhanə idi, nə qədər yalvardım, qanrılıb geri baxmadı. Pərişan sazı döşümə basıb dedim:

O maral baxışlım, ceyran yerişlim,
Sinəmə bir neştər çaldı da getdi.
O nazlım, o tərən baxışlı yarım,
Məni dərdə-qəmə saldı da getdi.

Dedim bir rəhm elə, ay dəli ceyran,
O ala gözlərə mən olum heyran,
Dərdimi çoxaldıb eləmə giryan,
Məni yanar oda saldı da getdi.

Qollar arzumanlı qaldı belinə,
Dodaq arzumanlı qaldı dilinə,
A yazıq Soltan, vay sənə halına,
Sevgilin bivəfa oldu da getdi.

Söz tamam oldu. Aşiq Soltanın bu söhbəti qızların çox xoşuna gəldi. Ancaq Qəndab alındı. Aşiq Soltan sözünə davam eləyib dedi:

– Qəndabın küsüb getdiyi mənə təsir elədi. Qəm buludu məni bürüdü. Halım qarışdı. Bərk fikrə getmişdim.

Bir taqqıltıya başımı qaldırıb gördüm ki, bir kəklik mənim lap yanımda yerə düşüb, heç qaçmaq istəmir. Elə bir mənə sözü var idi, sazı döşümə basıb görək kəkliyə nə dedim:

Bivəfa çıxdı o vəfalı yarım,
Od tutuban yanar sinə, a kəklik.
Qucammadım nazik, incə belindən,
Pərvaz et dərdimi de ona, kəklik.

Deynən məskən salıb dağlar başını,
Sel kimi axıdır gözün yaşını,
İstəyir ki, atsın dünya daşını,
Aşiq düşüb yaman günə, a kəklik.

Sinəmə çəkilib düyünlər, dağlar,
Qəndabsız keçinər çox çətin çağlar,
Gözlərim yaş töküb müdam ağlar,
Soltanam, dönmüşəm məcnuna, kəklik.

– Bəli, söz tamam olan kimi kəklik qanad çalıb uçdu, göydə dövrə vurub gözdən itdi. Bir qənşər yerə çıxıb baxdım, gördüm kəkliyin qaqqıltısı eşidilir. Əlimi durbin eləyib gözümün üstünə qoydum, nə gördüm, sevgilim uzaqdan görünür, dağlar maralı kimi başını çiyninə qoymuşdur, tellərini darayıb kürəyinin arasına tökmüşdür. Lap Məcnunun avara qalmış Leyli yarına, Fərhadın Şirininə, Kərəmin Əslisinə, Yusifin Züleyxasına oxşayır. Eşqim cuşa gəldi, sazı sinəmə basıb onun pərişan telləri barəsində dedim:

Dönmüsən dağların ahu Leylisinə,
Tökülüb gərdənə qara tellərin.
İpək kimi qulac-qulac hörülüb,
Nə yaraşır bəxtəvərə tellərin.

Dişlərin incidi, yanağın lələ,
Qız, səni vermərəm qiymətli lələ,
Yusif kimi düşdüm dərin xəyalə,
Mənsur təki çəkdi dara tellərin.

Soltan eşitcək şad oldu, yar, səsin,
Gözəllər içində çəkərəm bəhsin,
Ayrılaşmağa düşüb sənin həvəsin,
Yəqin ki, uyubdu sara tellərin.

– Gördüm Qəndab səsimi eşidib, yerində dayandı. Bir gül üzüb iki şamamasının arasına sancdı. Fikir eləyir, istəyir getsin, ürəyi gəlmir, qayıtmaq da arına gəlir, boynuna yük düşüb. Mən cürət eləyib onun yanına gedə bilmədim. Qoy birini də deyim, bəlkə geri qayıtdı. Sazı döşümə basdım, görək ona nə dedim:

Maral kimi nə baxırsan,
Qayıt gəl bəri, gəl bəri.
Canım odlara yaxırsan,
Qayıt gəl bəri, gəl bəri.

Məcnuntək didərgin oldum,
Gül təki saraldım, soldum,
Həsrətindən bəlkə öldüm,
Qayıt gəl bəri, gəl bəri.

Qaşlarındı əymə-əymə,
Yaxandan açıldı düymə,
Soltanın kefinə dəymə,
Qayıt gəl bəri, gəl bəri.

– Söz tamam oldu, gördüm Qəndab ceyran balası kimi budu mənə tərəf gəlir. Ayağa qalxdım, qorxa-qorxa ona tərəf getdim, qollarımı qulac kimi açdım. Bir-birimizin boynuna sarıldıq. Daha dalısını özünüz bilərsiniz. Doğrudan da, Qəndab məndən küsmüşdü. Mənlə soyuq danışırdı, heç gülmürdü. Özü də bir az kefsiz kimi idi. Sazı sinəmə mindirib dedim:

İllər boyu bir bağa bağban oldum,
Bəslədim, becərdim bardan ötəri.
Bülbül kimi gülümdən ayrı düşdüm,
Peymanı pozmadım nardan ötəri.

Kim qaldı köçməyən fani dünyadan?
Böyük, kiçik olmur qani dünyadan,
Kimsə ümid üzür fani dünyadan,
Hər zülmə dözüür yardan ötəri.

Eşq ucundan ömrüm bada gedibdi,
Aşiq rəqibindən dada gedibdi,
Bu gün iltimasa yada gedibdi,
Aşiq Soltan Qəndab yardan ötəri.

– Söz tamam oldu. Qəndabla barışdım, o mənim könlümü aldı, mən də onun könlünü aldım. Bir-birimizə qoşulub alaçığa getdik, bununla da söhbəti qurtardım. Düz danışmadımsa, Qəndab desin.

Qızların biri dedi:

– A qız Qəndab, Soltan danışdığı doğrudurmu? Yoxsa bu da nağıldır?

Qəndab gülümsünüb dedi:

– Doğru idi, bacı, doğru idi.

Soltan dedi:

– Birini də Qəndab desin, mən dincimi alım, bir fincan çay içim.

Demə Qəndab çoxdan sazını kökləyib hazır dayanıb-mış. Ortaya çıxdı, aldı görək nə dedi:

Mənim könlüm pərişandı,
Eşidənlərə ərz olsun.
Ürəyimdən yaralıyam,
Böyük loğmana ərz olsun.

Sirrim pünhandı öluncən,
Saralıb rəngim soluncan,
Əcəl piyala doluncan,
Çeşmi-məstanə ərz olsun.

Mən sevdim igid mərdi,
Bilinməz heç kimin dərdi,
Qəndabın günü ah-zardı,
Şair Soltana ərz olsun.

Söz tamam oldu. Qəndab dedi:

– Qızlar, bu sözü mən Soltandan küsüb getdiyim zaman demişəm. Doğrudan da ürəyim ondan bərk sınımışdı.

Bir qız dedi:

– A ləzgi qızı, bəs indi necəsən?

Qəndab dedi:

– Yağnan bal kimi.

Hamı gülüşdü. Sazəndələr çaldılar, cavan oğlan və qızlar cüt-cüt oynamağa başladılar. Oyun qurtarandan sonra növbə yenə Aşiq Soltana gəldi, o, sazı sinəsinə mindirib ortaya çıxdı, aldı görək nə dedi:

Kefi kök, damağınız çağ,
Həmişə belə şən gün olsun.
Oturun bacı, qardaşlar,
Hər işiniz ötgün olsun.

Cavan, qoca şadlıq edir,
İşləri irəli gedir.
O haqdan arzum budur,
Düşmənləri düşgün olsun.

Alma bağları tamaşa,
Baxanda gözüm qamaşa,
Aşiq Soltan deyir yaşa,
İgid, ömrün min gün olsun.

Söz tamam oldu. Xınalıq kolxoz sədri bir neçə adamlarla gəlib çıxdı. Salam-kalamdan sonra kolxoz sədri Soltana dedi:
– Bir həftə sovxozda qaldığınız bəsdir, gəlmişik sizi bizim kolxoza aparaq.

Onlar söhbətdə olsun, sizə xəbəri Qəndabın atası Hacı İsadən verim. Hacı İsa qapıda atdan düşdü. Gəlmişdi ki, qızının məclisində iştirak eləsin. Baxıb nə gördü? Aşiq Soltan qızı Qəndabın yanındadır. Tükü ürpəşdi. Beyninə qan vurdu. Qızını bayıra çağırtdırdı, bərk hədə-qorxudan sonra ata mindi, Qəndabı da tərkinə alıb, yelə döndü, bir dəqiqənin içində gözdən itdi. Qızını hara aparacağından heç kəsin xəbəri olmadı. Bundan Soltanın da xəbəri yox idi. Onun başı Xınalıq kolxozundan gələn adamlarla söhbətə qarışmışdı. Xeyli danışdı qurtarandan sonra Xınalığa getməyə razılıq verdi. Camaatla salamatlaşıb bayıra çıxdılar. Getmək istəyəndə Qəndabı tapmadılar. Soltan qızlardan soruşdu:

– Ay qızlar, əmi qızım necə oldu, deyin gəlsin, yola

düşürük.

Ona dedilər:

– Bəs bilmirsən, atası götürüb getdi. Özü də nədənsə qıza bərk acığı tutmuşdu.

Elə bil Soltanın beli qırıldı, nitqi tamam tutuldu, danışa bilmirdi. O başa düşdü ki, Qəndabı atası ona verməyəcək. Amma Qəndaba da inanırdı, bilirdi ki, o, başqasına ərə getməz. Əhdi-peymanları var. Yenə də ürəyinə hər söz gəlirdi. Gözlərindən yaş axırdı. Toplaşanlar onu başa düşdülər. Aldı görək halına münasib nə dedi:

Halım olubdu pərişan,
Görünməz yarım, ağlaram.
Düşmüşəm dəryayi-qəmə,
Artıb ah-zarım, ağlaram!

Bağça qalıbdı bülbülsüz,
Bülbül necə yaşar gülsüz,
Göz yaşını tökər dilsiz,
Artıbdı azarım, ağlaram!

Soltanam, qaldım avara,
Görən əl çatarmı yara?
Şad ikən düşdüm azara,
Közərib narım, ağlaram!

Söz tamam oldu. Adamlar ona təsəlli verib dedilər:

– Aşıq, fikir eləmə. Hacı İsanın olduğu ferma Şah dağındadır. Xınalığın yaxınlığında olacaq.

Aşıq Soltan təsəlli tapdı. Kolxoz sədrinin gətirdiyi adamlarla Xınalığa yola düşdülər. Az getdilər, üz getdilər, dərə-təpə düz getdilər, ta ki Xınalıq kəndinə çatdılar. Xına-

lıq kəndi Qubanın lap ucqar yerində, Şah dağının başında yerləşirdi. Çox varlı və böyük kolxoz idi. Yolda kolxoz sədri ona dedi:

– Deyirlər Samur çayından Bakıya su aparırlar, böyük arx qazılmalıdır. Yolüstü gedək arxa baxaq.

Hamısı razı oldu gedib Samur-Dəvəçi arxının baş dəhnəsinə çatdılar. Arx deyəndə sizə zarafat gəlməsin. Bu elə arxdır ki, içərisindən Araz qədər su gedir. Samur çayına camaat Dəli Samur çayı deyərdi. Baxanda elə bilərsən dünyanı yuyub aparacaq. Amma indi adamlar onun cilovunu ələ keçirib, ustalaşdırmışlar, çay səssiz, arxın içi ilə Bakıya tərəf axır. Bəli, Samur çayına çatanda Aşiq Soltanın ilhamı cuşa gəldi, aldı görək Dəli Samur çayına nə dedi:

O gözəl Şah dağının sinəsindən,
Quduz sellər təki axırsan, Samur.
Hərdən güc alırsan Marxal selindən,
Daşları dağlara çaxırsan, Samur.

Şəfa gəlir suyun içən insana,
Bərəkət verirsən yerə, kovşana.
Yeni həyat verdin Ceyranbatana,
Tərifin hər yana yayırsan, Samur.

Soltan deyər: Samur, Qəndabım hanı?
Fərəhdəmi, ya da ahilə-zardamı?
Aydınlıqda, yoxsa boran-qardamı?
Niyə məlul, məhzun baxırsan, Samur.

Söz tamam olanda, Soltan baxıb gördü ki, arxda işləyən fəhlələr içərisində bir dəstə qız da var ki, hamısı Katruxdan gəlmişdilər. Fəhlələr onlara Katrux gözəlləri

deyirdilər. Elə gözəl qızlardı, gəl görəsən. İşə başlayanda elə bir oyuna girirlər. Hamısı da Qəndab yaşdadır. Soltanın təbi cusa gəldi, sazı döşünə basdı, görək Katrux gözəlləri barəsində nə dedi:

Samur kənarından, dağ ətəyindən,
Katrux gözəlləri çıxdı, yeridi.
Bu cavan könlümün qəmgin çağında,
Ürəyimə oxu yaxdı, yeridi.

Birisi ürəkdən yandırdı məni,
Biri yanar oda saldı bu canı.
Birisi dərərək tər bənövşəni,
Məxmər sinəsinə taxdı, yeridi.

Biri sarı geymiş, birisi qara,
Birin döşləri bənzəyir nara,
Biri bənzər təzə yetişən bara,
Biri bizə yan-yana baxdı, yeridi.

Biri əlvən geymiş qırmızı köynək,
Elə bil dünyada yaranmışdı tək.
Biri süzgün baxış, başında örpək,
Samurdan sonatək çıxdı, yeridi.

Birisi al yanaq, gülərdi üzü,
Şəkərdən şirindi hər kəlmə sözü,
Birisi dəstə ilə lalə, nərgizi,
Nar məmələrinə sıxdı, yeridi.

Birisi incəbel, qaşılı hilaldı,
Aşiq Soltan Qəndabı yada saldı,

O yarın həsrətilə qəmə daldı,
Könül quşu göyə qalxdı, yeridi.

Söz tamam oldu. Qızlardan biri ona dedi:

– Aşıq, çox sağ ol, yaxşı oxudun. Amma axırınıcə xə-
nədə Qəndab adı çəkdi. Olmaya şair Qəndaba vurulubsan?

Soltan ondan soruşdu:

– Ay qızlar, bilirsiniz şair Qəndab haradadır?

Qızlar gülüşdülər. Biri dedi:

– Şair Qəndab sərin dağlarda, fermada kef çəkir. Gün-
də müştərilər elə hey onun atasının yanına adam gön-
dərirlər. Qəndab heç kəsə getmir. Deyirlər onun gözaltısı
var, bəlkə sənsən?

Şair Soltan utana-utana dedi:

– Hə, qızlar, siz düşündüyünüz kimidir. Allah xatirinə
deyin görüm, o hansı oymaqdadır?

Qızlar gülə-gülə:

– Axtaran tapar, – deyə işə başladılar.

Yolçu yolda gərək. Onlar Samurdan ayrılıb az getdilər,
üz getdilər, ta ki gedib Şah dağının lap başında olan Xınalıq
kəndinə çıxdılar. Soltan baxıb nə gördü? Cüyürlər, marallar,
dağ keçiləri burada qoyun-quzu kimi qaynaşır. Şah dağına
bərabər dağ olmaz. Onun üçün onun adını Şah dağı, yəni
dağların şahı qoyublar. Burada gül gülü çağırır, bülbül
bülbulü. Minbir rəngli, minbir ətir yayan güllər dağı gəlin
kimi bəzəyibdir. Yayın oğlan çağı idisə də, dağ tamam qar
idi. Sərin sulu bulaqlar hər tərəfdən fəvvarə vurub axırdı.
Bu sulardan içən elə bil abi-kövsər içirdi. Şah dağının
döşündə alaçıklar, qoyun-quzu kimi səpələnmişdi. Soltan
ilhama gəldi, sazı döşünə basdı, görək nə dedi:

Başın ucalıb göylərə sarı,
Elə bil salamlar ağ buludları.
Var qoynunda sərin çeşmə suları,
Döşündə bəsləyir əriməz qarı,
Bizim elimizin uca Şah dağı.

Başında ağarır kağız kimi qar,
Döşündə parlayır yaşıl yamaclar.
Səndə yaşayırlar ahu ceyranlar,
Al çəmənlərində edilir ilqar,
Bizim elimizin uca Şah dağı.

Bəslənir qoynunda elin ferması,
Döşünə yayılır heyvan sürüsü,
Mələşir örüşdə qoyun, quzusu.
Çəməndə seyr edir qızlar pərisi,
Bizim elimizin uca Şah dağı.

Səndə yaylayan şaddı hər insan,
Bir təpə üstündə dayanıb çoban,
Həzz alır otlayan qoyun, quzudan,
Aşıq Soltan ayrı düşübdü yardan,
Bizim elimizin uca Şah dağı.

Söz tamam oldu. Sizə kimdən xəbər verim, Xınalıq kəndindəki bir qarıdan. Qarılar cürbəcür olar. İpək qarı, köpək qarı, ilan vuran, küpəgirən, imanquran, ögey qarı, haqqı qarı, ququ qarı, daş qarı, hop-hop qarı, zop-zop qarı, top-top qarı, küpə minən qarı, küpdən uçan qarı, küp yombalayan, yumru yordax, ballı qarı, saman altdan su yeridən, qanqal darta, balağı batdax, dabanı çatdax, cəhrə cırıldadan, bəzəyi qarı, təzəyi qarı, düzəyi qarı, dağı daşa vuran, yazı qışa salan,

günü gecəyə vuran, pak qarı, napak qarı, balağı cırıq, burnu yarıq, yorğa, yortaq qarılar. Bu qarıda dediyim sifətlərin hamısı var idi. Qarı taytaya-taytaya Soltanın yanına gəlib dedi:

– Aşıq, qadan alım, burdan uzaqlaş. Burada şair Qəndab adlı bir qız var, eşidər, gəlib səni bağlayar, el içində biyabır olarsan.

Qəndabın adını eşidən kimi Soltanın halı dəyişildi. Fikirləşməmiş qarıya dedi:

– Qarı nənə, amandı, mənim gəldiyimi ona xəbər ver.

Qarı atmaralı idi, mətləbi başa düşdü, bildi ki, Qəndabı ərə getməyə qoymayan, yayındıran aşıq elə budur, dedi:

– Qadan alım, onu sevirsənmi?

Soltan dedi:

– Qarı nənə, o mənə sevir, mən də onu sevirəm. Bizə kömək elə, atası onu başqa oğlana ərə vermək istəyir.

Qarının damağı şaqqıldadı, dedi:

– Baş üstə, baş üstə. Mənə əlimdən həm düzmək, həm də pozmaq gəlir.

Qarı balağını çırmayıb, tumanını bağına sancdı, taytaya-taytaya Qəndabın atasının yanına getdi, dedi:

– Bəs bilmirsən, qızının kələsi gəlib.

Kişi acıqlı dedi:

– Nə kələsi, sən nə danışırısan?

Qarı dedi:

– Belə, deyəsən adı da Soltandı, özü də aşıqdı, çiyində bir sazı da var.

Kişi lap özündən çıxıb dedi:

– Bilmirəm, bu Aşıq Soltanın əlindən mən hara qaçım. Bu gecə qızı yayındırmalıyam.

Elə həmin gecə Qəndabı başqa yerə göndərməkdə olsun, al xəbəri Soltandan. Səhər açıldı, Soltan çox vurnuxdu, dolandı, axırda öyrəndi ki, qız Xınalıq obasında yoxdur.

Gecə atası onu hara isə göndərib. Aşıq Soltanın əhvalı bərk qarışdı, gözləri yaşla doldu. Ancaq özünü tox saxlayıb büruzə vermədi. Bu fikrə gəldi ki, Qəndabın yerini öyrənmək üçün başqa oymaqlara getsin. O, Xınalığa gələn günü papaqçıya buxara dərisi vermişdi ki, ona papaq tiksən. Tez durub papaqçının yanına getdi, dedi:

– Usta, papağı ver, mən başqa fermalara gedəcəyəm.

Papaqçı dedi:

– Hələ hazır deyil, get sabah gəlib apararsan.

Soltan səhərə qalmalı oldu. Sabah yenə gəldi papağı istədi, usta yenə dedi:

– Hazır deyil, get sabah gələrsən.

Belə-belə Soltan bir müddət burada qalmalı oldu. Bir gün yenə gəlib papağı istədi.

Papaqçı dedi:

– Hazır deyil, sabah gəl.

Aşıq Soltanın səbri tükəndi, sazı döşünə mindirib dedi:

– Usta, qulaq as, gör sənə nə deyirəm.

Aldı Aşıq Soltan görək papaqçıya nə dedi:

Bir sözüm var sənə papaqçı usta,
Düzün de, papağa gəlim, gəlməyim?
Ustalar mərd olar, gəl düzünü de,
Sabahı almağa gəlim, gəlməyim?

Utanıram sənə hər gün deməkdən,
Sözlərimiz necə oldu qabaqdan.
Yarım Qəndab yolu gözlər havaqdan,
Dərd-qəmə dalmağa gəlim, gəlməyim?

Adını eşidib gəldim yanına,
Görmədən aldandım adı-sanına,

Yalançılıq yaraşmır şanına,
Yadına salmağa gəlim, gəlməyim?

Saxtılıqla boya-buxuna yetdin,
Düzgün yolu qoyub əyriynən getdin.
Bu şair Soltanı bədgüman etdin,
Bu işi dastana salım, salmayım?

Söz tamam oldu, papaqçı onun ayağına düşdü, yalvar-yaxar eləyib dedi:

– Aşiq Soltan, məni bağışla, səni tanımamışam, bir saata papağını hazır elərəm. Sən allah, məni dastana salıb biyabır eləmə.

Kənarda bir molla dayanmışdı. Aşiq Soltana baxırdı. Papaqçıya acığı tutub dedi:

– A kişi, ayıb deyil, hər yetənə yalvarırsan? Səni biyabır eləyib, get ispalkoma şikayət elə, çömçəsini əlindən alsın, özünü də bassın qoduqluğa.

Molladan Aşiq Soltanın çoxdan acığı gəlirdi. Bu molla hiyləgər idi, cadukun idi. Özü də şorgöz idi. Hələ bunlar azdı, o, dua yazmaqla Qəndabı ondan uzaqlaşdırmaq istəyirdi.

Aşiq Soltan sazı düşünə basdı, dedi:

– Molla, al bu da sənin payın.

Aldı Soltan görək mollaya nə dedi:

Mən səni adam bilirdim,
Böhtançısısan yaman, molla.
Araları qarışdırıb,
Fitnə-fəsad salan, molla.

Gündə girib min bir dona,
Kələk qurursan insana.

Bu hiylə yaraşmır sana,
Demə qanmır qalan, molla.

Dünyanı qarışdırırsan,
Həmişə ara vurursan,
Yetənə kələk qurursan,
Şeytansan ki, şeytan, molla.

İnsan kimi dolan barı,
Quraşdırma yalanları,
İtirmisən etibarını,
Olmusan bir ilan, molla.

Hasıl olmaz heç diləyin,
Bir gün açılar kələyin,
Boşa çıxar çirkin səyin,
Gəl sən sakit dolan, molla.

Özün fikirləş halına,
Sən qoy bu qeyli-qalına,
Bu Soltan deyər canına,
Daraşar hər insan, molla.

Söz tamam oldu, bilmədiklər molla haraya qaçıb getdi. O, oymaqdan çıxıb getmişdi. Adamlar mollanın qaçdığını görüb gülüşdülər. Bəli, vaxtı keçirmək olmazdı. O, yaxşı bilirdi ki, Qəndabı atası Qusara göndərüb. Aşıq Soltan papağını alandan sonra camaatla salamatlaşıb Qusar deyibən yola düşdü.

Az getdi, çox getdi, Qusar dağına çatdı. Aşıq Soltan Qusara getmək üçün dağdan aşmalı idi. Yayın oğlan vaxtı dağ soyuq keçirdi. Hər tərəfi duman-çən basmışdı. Narın yağış yağırdı. Çobanlar yapıncı geymişdilər. Aşıq Soltan bir bulağın

üstündə atdan düşdü, sərin su ilə əl-üzünü yudu. Dağın havası, mənzərələri onu lap valeh etmişdi. Sazı döşünə basdı, zilini zil, bəmini bəm elədi, görək dağ barəsində nə dedi:

Qış çıxıban yaz ayları gələndə,
Bürünürsünüz yaşıl dona, a dağlar.
Əyninə göy rəngli atlas geyinib,
Mən mailəm bu zamana, a dağlar.

Gözəllər seyr edir çəmənlərində,
Maral, ceyranlar gəzər yanlarında,
Onların da eşqi var canlarında,
Şənin yayılıb hər yana, dağlar.

Sənin gözəl güllərin ətir saçır,
Bu ətirlə insan könlünü açır.
Xəstələr suyundan tez şəfa tapır,
Sən şəfa verənsən cana, a dağlar.

Dumanın, çiskinin heç əskik olmur,
İl boyu güllərin saralıb solmur.
Döşlərin qoyunsuz quzusuz qalmır,
Sən dönürsən gülüstana, a dağlar.

Soltan deyər: hər üç ay oylağımsan,
Sərin sulu, səfalı yaylağımsan,
Xəstəyə şəfa verən ovlağımsan,
Qüvvə verirsen qana, a dağlar.

Soltan dağı aşıb gün əyilən zaman Qusara çatdı. Təzə çatmışdı ki, kağızpaylayan gəlib ona bir teleqram verdi. Aşıq Soltan teleqramı oxuyub mətləbi başa düşdü. Onu

Bakıda keçiriləcək şənlik bayramına çağırırdılar. Həmin gecə yola düşməli idi. Soltan həm sevindi, şad oldu, həm də bikef. Şad oldu ona görə ki, Bakıya şənlik bayramına gedəcəkdi. Bikef oldu ona görə ki, Qəndabı hələ görməmişdi. Bir qızdan soruşdu:

– Bacı, Qəndab buradadırmı?

Qız dedi:

– Hə, buradadır, qoy sənin gəldiyini ona çatdırım.

Soltan dedi:

– Yaxşı olar. Tez get qayıt, mən 3-4 saatdan sonra yola düşməliyəm.

Qız gedib tez qayıtdı, dedi:

– Bəs qardaş, Qəndabı da şənlik bayramına çağırıblar.

Bu saat hazırlaşır getməyə.

Soltan sox şad oldu, elə bil dünyanı ona bağışladılar. Sevgilisi də Bakıya gedəcəkdi.

– Bacı, səni xoşbəxt olasan, – dedi.

Elə bunun dalınca da Qusar rayonunun komsomol katibi Soltana xəbər verdi ki, sabah saat 8-də Bakıya yola düşürük. Bəli, gecə keçdi, səhər açıldı, üstünüzə çox səhərlər açılınsın. Soltan Qusar gəncləri ilə Bakıya festivala yola düşdü. Festivala gedənlər içərisində Qəndab da var idi. O tərəfdən də Qazax, Kirovabad, Zaqatala və başqa rayonlarının nümayəndələri festivala yola düşdülər. Gənclər 4 saatdan sonra paytaxta daxil oldular.

Bakı bayram libası geyinmişdi. Gəncləri Bakı vağzalında qarşıladılar. Bakı cənnətə oxşayırdı. Aşıq Soltan ilhama gəlib sazı basdı sinəsinə, görək nə dedi:

Əzəl gündən o sevimli əziz qoynuna,
Atılmışam min fərəhlə mən, Azərbaycan.

Bir anatək  zizl yib b sl din bizi,
Xoşbəxt həyat verdin bizə sən, Azərbaycan.

Bizim elin baharısan,
Xalqımızın v qarısan,
Baxçamızın g lzarısan,
Sevimlis n Azərbaycan,
Əziz vətən Azərbaycan.

K n ll r  fərəh verən uca dağların,
Dadlı meyvələr yetirən gözəl ğaların,
S r l r, ilxılar, o gözəl yaylaqların,
Bahar fəsli olur bir g lş n, Azərbaycan.

Geniř məhsullu  oll rin,
ř f ql n n al səhərin,
Azad, xoşbəxt g nl rin,
Meyarısan Azərbaycan,
Gözəl vətən Azərbaycan.

Neft il rin qazanmıřdır dünyada ř hr t,
Ağ qızıldır pambığımız o gözəl sərvət,
Diz  k r k təslim olur bu gün təbiət,
Ana yurdum, gözəl vətən, ř n Azərbaycan.

Soltan deyir: Əziz vətən,
Nemət alırıq biz səndən,
Kommunizmin g n řind n,
G l r   hr n Azərbaycan,
Əziz vətən Azərbaycan.

Bakılılar qonaqları hər yerdə gül-çiçəklə qarşıladılar. Küçələr al-əlvan bəzənmişdi, hər yerdə xoş gəlmişsiniz sözləri yazılmışdı. Aşıqlar, xanəndələr çalıb oxuyurdular. İlk oxuyanların biri də Aşıq Soltan idi. O, şəhərin bəzənməsinə heyran olub görək nə dedi:

Al-əlvan geyinib hər bir tərəfi,
Nə gözəl küçə, binalar bəzənmiş.
Artır xalqımızın şövkəti-şanı,
Sevincə dalaraq ellər bəzənmiş.

Bəzənmiş bu yerin qızı, gəlini.
Azad, şən gördükcə doğma elini,
Yaratmaqdan əsirgəmir əlini,
Kommunizmə doğru yollar bəzənmiş.

Bəzənmiş bu yerdə vüqarlı dağlar,
Bərəkətli düzlər, meyvəli bağlar,
Sonalar üzüşən göllər, bulaqlar,
Məhsullu tarlalar, çöllər bəzənmiş,

Bəzənmiş yurdumuz baxsan hər yana,
Ürəklər coşaraq dönür ümmana,
Soltan şer yazır azad dövrana,
Sazındakı incə tellər bəzənmiş.

Festivala gələn gənclər bir çox yerləri gəzə-gəzə gedib çıxdılar kənd təsərrüfatı sərgisinə. Buraya çoxlu qonaq yığılmışdı. Zaqatala qarğıdalı ustaları da burada idi. Bir qız düşündə saz «Tarla gözəli» mahnısını ifa edirdi. Qızın səsi hamının diqqətini cəlb eləmişdi. Bu qız kim olsun, Aşıq Soltanın sevgilisi Qəndab.

Aşıq Qəndab deyirdi:

Ucadır şöhrəti, yüksəkdir adı,
Düşübdü dillərə tarla gözəli,
Veribdi qüvvəti qola, qanada,
Əzizdir ellərə tarla gözəli.

İnsana ruh verir, şən həyat verir,
Bollu məhsul verir, bol nemət verir,
Tarlaya gözəllik, həm ziynət verir,
Yaraşır çöllərə tarla gözəli.

Qəndab deyər, çiçək sancar döşünə.
İşi gəlir hər bir kəsin xoşuna,
Hər vaxt yaxşılarını toplar başına,
Dastandı dillərdə tarla gözəli.

Qəndabın sözləri tamam oldu, Aşıq Soltan istəyirdi ki, Qəndabdan sonra o oxusun. Yığılanlar hərif idilər. Onun fikrini başa düşdülər. Əl vurub dedilər:

– Birini də Soltan oxusun.

Aldı Soltan görək mayakları nə cür tərif edir:

Hələ dan yerinə şəfəq düşməmiş,
Yollanır çöllərə bizim mayaklar.
Günəş kimi aləmə işıq verir,
Bənzər al səhərə bizim mayaklar.

Bol məhsul uğrunda çalışıb hər an,
Çox yaşayır, öndə gedir durmadan.
Hünər meydanında yaradır dastan,
Qoy düşsün dillərə bizim mayaklar.

Şair Soltan, səni coşdurur zəhmət,
Dəryadı qəlbində təmiz məhəbbət.
Gedir kommunizmə qolunda qüvvət,
Ruh verir ellərə bizim mayaklar.

Söz tamam oldu, kənd təsərrüfatı sərgisinə bir dəstə çoban daxil oldu. Döşlərində ulduzlar parlayırdı. Aşıq Soltan çobanları görəndə təbi cuşa gəldi, basıb sazı sinəsinə, görək nə dedi:

Ölkənin hər bir yerində,
Tapdın sən şöhrət, a çoban.
Məskənindi uca dağlar,
Səndə var qeyrət, a çoban.

Olursan dağlar başında,
Qızıl Ulduz var döşündə,
Belə bir cavan yaşında,
Edirlər hörmət, a çoban.

Dərirsen dağlarda çiçək,
Yoldaşındı qoyun, erkək.
Soltan saz çalsın, sən tütək,
Xalq çəksin ləzzət, a çoban.

Kənd təsərrüfatı sərgisində olan pambıqçılar, çobanlar, taxılçılar və üzümçülər hamısı ağız-ağıza verib dedilər:
– Aşıq, toyunuzu görək. Sağ olun.

Lenin meydançasına çoxlu adam toplaşmışdı. Festivala gələnlərdən bir dəstə buraya gəldilər. Aşıq Soltanla Qəndab da burada idi. Soltanı görəndə hər tərəfdən dedilər:

– Aşıq Soltan, partiya haqqında bir şer de, qulaq asaq.
Aşıq Soltan sazı sinəsinə basıb dedi:

Kommunizmə yollar açan,
Bizim əziz partiyadı.
Yurdumuza işıq saçan,
Bizim əziz partiyadı.

Tutub sülhün bayrağını,
Üstə çəkiç, orağını.
Quran elin növrağını,
Bizim əziz partiyadı.

Elimizin ay səfəri,
Sovet xalqının zəfəri.
Şair Soltanın dil əzbəri,
Bizim əziz partiyadı.

Söz tamam oldu, komsomolçu qızlar Aşiq Soltanın oxumasından çox razı qaldılar. Axşam qonaqlar bulvara çıxdılar. Aşiq Qəndab bir dəstə qızla bulvarda seyr edirdi. Qəndabın ərkən vaxtı idi. Qara qaşlı, qarğı saçlı, burnu hind findığı, dodaqları süzölmüş bal, yanaqları qıpqırmızı lələ kimi idi. Aşiq Soltan Qəndaba baxdıqca eşqi min bir artırdı. Amma fürsət tapmırdı, söhbət eləsin. Onun səbri tükəndi, dəryanın lap kənarında aldı görək nə dedi:

Ala gözlü gözəl Qəndab,
Nur yağır qaş-qabağından.
Lələyə bənzəyir üzün,
Ətir axır buxağından.

Ürəkdə var məhəbbətin,
Gəl kəsmə məndən ülfətin.
Sən qəbul elə minnətin,
Ver xələt bal dodağından.

Bu Soltan murada yetər,
Aqibət kamına çatar,
Canını canına qatar,
Dost şad olar bu çağından.

Aşiq Qəndab başını aşağı saldı. Hamı başa düşdü ki, Soltanla Qəndab bir-birini sevir. Qızlar Qəndaba dedilər:

– Bəxtəvər başına, ay qız, belə gözəl sevgilin var. Vallah, xoşbəxtsən.

Qəndab dinmədi, ancaq ürəyində dedi:

– Sağ olun.

Qızlar Qəndaba dedilər:

– Utanma, Soltanla ülfət bağladığından bizə bir balaca söhbət aç.

Qəndab başladı söhbətə:

– Mənim atam aşıqları çox sevir. Azərbaycanın məşhur aşıqları həmişə bizdə çalıb oxuyublar. Dağıstan aşıqları da bizə çox gələrdilər. Kor Rəcəb, Aşiq İsgəndər, Aşiq Həsən bizə çox gəliblər. Bir gecə atamın xahişinə görə Kor aşiq Novruzla Telli Qəndabın nağılını danışır. Mən də elə o gecəsi anadan olmuşam, adıma da Qəndab qoyublar. Bir az böyüyəndən sonra atam dedi:

– Aşiq ol qızım, özünü də aşığa verəcəyəm.

Mən də aşiq oldum, amma atam sözündən döndü.

Qızlar da bu sözə gülüb dedilər:

– Axtaran tapar, yoğuran yapar. Ancaq toyunuz olanda bizi də çağırarsınız.

Soltan dedi:

– Atası onu başqasına vermək istəyir. Ya baxt deyərlər.

Qızlar dedilər:

– Sidqinizi düz tutun, inşaallah, muradınıza çatarsınız.

Qızlar onların dərdlərini təzələdilər, yadlarına hər şeyi saldılar. Hər ikisinin kefi qarışdı, əhvalları pozuldu. Bir qız onları pərişan görüb dedi:

– Fikir eləməyin, inşaallah, işiniz düzələr.

Aşıq Qəndabın kefi bir az açıldı, gülə-gülə qızlarla danışmağa başladı. Bunu Aşıq Soltan görüb dedi:

Oturmuşam bərəsində,
Maral keçdi gülə-gülə.
Dolandı çeşmə başına,
Bir su içdi gülə-gülə.

İşarət eylədim, qandı,
Mən alışdım, özü yandı.
Dedim halım pərişandı,
Könlüm açdı gülə-gülə.

Soltan deyər telli sona,
Qoydun məni yana-yana,
Ala bilmədim nişanə,
Ürküb qaçdı gülə-gülə.

Qızlar dedilər:

– Həmin qafiyədə birini də Qəndab desin. Xahiş edirik.

Qəndab qızların sözünü çevirmədi, aldı həmin qafiyədə görək nə dedi:

Xoş halına şən qızların,
Oğlan sevir gülə-gülə.
Girib azadlıq bağına,
Güllər dərir gülə-gülə.

Yanaqlar açılmış lalə,
Hörükləri tökər dala,
Məni salıb yüz xəyala,
Könül üzür gülə-gülə.

Aşıq Qəndab əldə sazla,
Bir dəstə oğlanla, qızla.
Festivalda xoş avazla,
Nəğmə deyir gülə-gülə.

Burada neftçilər, pambıqçılar, tütünçülər və başqaları
içərisində sevişən qız və oğlanlar çox idi. Qəndab hamısının
könlünü açmaq məqsədilə bahar nəğməsini oxumağa başladı:

Bülbüllər bağçada, bağda,
Güllər üzüb süzəndə,
Bülbül nəğmə oxuyur,
Çəmənlikdə, düzəndə.

Yazın sərin günündə,
Bizim Sovet elində,
Qəndab nəğmə oxuyur,
Qızlar durub gəzəndə.

Azad, gözəl elim var,
Qəndab çəkməz ahu-zar,
Yanımda sevimli yar,
Şadam dastan yazanda.

Dedilər:

– Birini də Soltan desin.

Soltan dedi:

– Mən sizə Qusarda olan Qara bulağın tərifi deyəcəyəm:

Bir gün üzərinə düşdü güzarım,
Tərifin söyləyir el, Qarabulaq.
Nə gözəl səfalı çəmənzar yersən,
Hər yanın ətirli gül, Qarabulaq.

Dörd yanın seyrangah vüqarlı dağlar,
Gözəllər məskəni çeşmə bulaqlar,
Quzular mələşən sərin yaylaqlar,
Acizdir vəsfinə dil, Qarabulaq.

Bir yanın Qusarçay, bir yan kürkuncə,
Bir yan Qızılqaya, buluddan uca,
Hər kəs yazda çıxsa şərqə yamaca,
Qusarçaydan axır sel, Qarabulaq.

Bir yanın Çiləgər, bir yanın qaya,
Məhsuldar düzlərin gəlməyir saya,
Cavanlar gedəndə hər gün Urbaya,
Elə bil keçdi bir yel, Qarabulaq.

Hər səhər köksünü buludlar öpər,
Baxdıqca həzz alar coşar könüllər,
Hər səhər, hər axşam qızlar, gəlinlər,
Yanında bəzəyir tel, Qarabulaq.

Qışın qışlağın, yayın yaylağı,
Dillərdə söylənir ləzgi qaymağı,
Soltanın ömrünün cavanlıq çağı,
Keçər səndə neçə il, Qarabulaq.

Söz tamama yetdi. Festivalçılar bulvardan çıxıb şəhərin mərkəzi küçəsi ilə getməyə başladılar. Uzaqdan xalq qəhrəmanı Mehdi Hüseynzadənin heykəli göründü. Bu heykəllə Soltanın gözündə nələr canlandı. Onun ürəyindən xalq qəhrəmanı Babək gəlib keçdi. Koroğlu ilə Qaçaq Nəbi, Həcər də yanlarında at oynadır, əllərində qılınc düşmən üstünə hücum edirlər. Onun yadına Böyük Vətən müharibəsi qəhrəmanları düşdü. Sazı döşünə basıb görək bu qəhrəmanlardan Mehdi Hüseynzadə haqqında nə deyir:

Doğma yurdumuzun qəhrəman oğlu,
Səni mərd doğubdu mərd anan, Mehdi.
Böyük arzularla sən boy atırdın,
Vətənə, xalqına mehriban, Mehdi.

Hələ məktəbdəyəkən qazandın hörmət,
Şerlərin verdi qəlbinə ziynət.
Seçmişdin özünə gözəl bir sənət,
Ustad rəssam olmaq ey cavan, Mehdi.

41-ci ildə o yağı düşmən,
Etdi yurdumuza basqın qəflətdən.
Təhsili yarımçıq buraxaraq sən,
Sarıldın silaha qəhrəman, Mehdi.

Oldun bir komandır, qorxmaz bir əsgər,
Cəbhədə ilk gündən göstərdin hünər,
Ayrı saldı səni gərgin döyüşlər,
Doğma vətənindən, yurdundan, Mehdi.

Gəldi uzaqlardan səsin bir zaman,
Triestdə oldun igid partizan.

Əzdin faşistləri vermədin aman,
Mixaylo adilə partizan, Mehdi.

Şahiddi Triest, bütün o şəhər,
Hər tinin başında göstərdin hünər.
Vurdun faşistlərə ağır zərbələr,
Döyüş meydanında pəhlivan, Mehdi.

Bir gün əməliyyat yerində yenə,
Yağdı dörd tərəfdən güllə üstünə.
Səadət eşqinə, Vətən eşqinə,
Verdin öz canını sən qurban, Mehdi.

Keçsə qərinələr, keçsə yüz illər,
Unutmayacaqdı səni nəsillər.
Adına yazılan yüzlərlə əsər,
Olacaq dillərdə bir dastan, Mehdi.

Xalq ürəyində səni hər bir an,
Möhkəm yaşadacaq, ey cəsur insan,
Soltan, iftixarla mərd Azərbaycan,
Deyir ki, oğlumdu hər zaman, Mehdi.

Söz tamama yetişdi. Aşığın bu mahnısı hamının ürəyindən idi. Adamların çox xoşuna gəldi. Soltana afərin dedilər. Gürcüstandan, Türkmənistandan, Ermənistandan, Dağıstandan da festivala qonaqlar gəlmişdilər. Dağıstandan gələn qonaqlar göyə sülh göyərçinini buraxdılar. Hamı əl çalib onları alqışladılar. Bu zaman dostluq havası çalındı, hər yerdən gələnlər oynamağa başladılar. Çoxlu adam toplaşmışdı. Soltanla Qəndab bir-birinə eşqnəvazlıq eləyirdilər. Soltan öz başına gələnlərdən ona danışdı. Onun yolunda çəkdiyi əziyyətlərdən şikayətlənib aldı görək nə dedi:

Başına döndüyüm, ay gözəl Qəndab,
Bu qəlbimdən gör nə ümmanlar keçib.
O uca dağların zirvələrindən,
Boranlı, çiskinli dumanlar keçib.

Cavanam, hələ də üzüm gülməyib,
Küskün tale mənə aman verməyib,
Bivəfa yar eynim yaşın silməyib,
Ürəkdən Yusifi-Kənanlar keçib.

Hər yandan açıldı göylərin dəri,
Göy aləmi tutdu yerdən xəbəri.
Alimlər işlətdi bu yolda səri,
Xəyaldan dəryalar, tufanlar keçib.

Hanı Yunis, hanı Xızır bərqərar,
Neçə min İsgəndər oldu dərbədən.
Kimsə bilmədi onlardan bir xəbər,
Olmayıb, dərdimə dərmanlar keçib.

Aşiq Soltan olub dərdə giriftar,
Yolunda qurbana bircə canı var.
Bu gen dünya başa necə oldu dar,
Mənim kimi külli cavanlar keçib.

Telli Qəndab gülümsünüb dedi:

– Ay Soltan, cavan vaxtında, sənə oynamaq, gülmək
yaraşır. Bədbinləşmək, hər şeyi yada salmaq lazım deyil.

Bir cavan oğlan dedi:

– Ay Soltan, Qəndabı çox sevirsənmi?

Aşiq Soltan dedi:

– Bunu ürəyimdən soruşmaq lazımdı.

Cavan ođlan dedi:

– Onda Novruzla Qəndabdan bir az oxu, qulaq asađ.
Deyəsən sizin sevginiz elə onların sevgisinə oxşayır.

Soltan dedi:

– Baş üstə, deyim.

Aldı Soltan görək Novruzdan nə dedi:

Qarlı dađlar gəldi keçdi aradan,
İtirdim Qəndabtək maralı, dađlar.
Yeri, göyü, ərşi, fərşi yaradan,
Yarı saldın məndən aralı, dađlar.

Mənim sađlıđıma kim güman eylər,
Boran vurur, halım çox yaman eylər.
Qarlı dađlar gündə yüz min qan eylər,
Yanan çiraqlarım qaralı, dađlar.

Yüz on dörd min Nəbi gəlsə əshaba,
Haqq özü yetişsin haqqı-hesaba.
Lütf elə, Novuzu yetir Qəndaba,
Yarı salma məndən aralı, dađlar.

Söz tamama yetdi. Qəndab dedi:

– İndi ki, belə oldu birini də Novruzun sevgilisi
Qəndabdan mən deyəcəyəm.

Aldı Qəndab görək nə dedi:

Dađda bitər dürlü-dürlü lalələr,
Ana, mənim dərdim Novruz dərdidi.
Yar ucundan çəkdiyim bəlalar,
Ana, mənim dərdim Novruz dərdidi.

Bir namə yazaram atam yanına,
Bizimki də qalsın haqq divanına.
Öldür, qanımı qat Novruz qanına,
Ana, mənim dərdim Novruz dərdidi.

Atam o yazığa buyurdu fərman,
Davasız dərdimə kim eylər dərman.
Bu telli Qəndabın Novruza qurban,
Ana, mənim dərdim Novruz dərdidi.

Söz tamam oldu. Hamı onlara afərin söylədi. Əl açıb alqışladılar.

Bakının gözəl yerləri Soltanı lap valeh etmişdi. Festival nümayəndələri çalıb oynaya-oynaya Kirov parkına getdilər. Lap uşaq vaxtı Soltan bura gəlmişdi. O zaman bura boş təpələrdən ibarət xaraba bir yer idi. Hər kəs bura gəlmirdi. Ancaq indi ən gözəl bir parkdır. Nağıllarda deyilən Gülüstani-İrəm heç bunun yanından da keçə bilməzdi. Belə xaraba yerlərin abadlaşmış çəmənzarə döndüyünü Soltan çox görmüşdü. Parkı görəndə ilhamı cuşa gəldi, aldı, görək bu münasibətdə nə dedi:

Keçmişdə biyaban, kol-koslu çöllər,
İndi tam düzən oldu, düz oldu.
Təmizləndi kol-kos, yetişdi güllər,
Elə bil ki, bahar oldu, yaz oldu.

Texnikadı gecə-gündüz durmayan,
Təbiət hökmünə aman verməyən,
Əsrlərlə bir-birini görməyən,
Torpaq ilə günəş üzbəüz oldu.

Qurudu bataqlıqlar, çəkildi sular,
Şumlandı sahələr, bitdi arzular,
Boy atdı bitkilər səmayə, güllər,
Başını qaldırdı həm pərvaz oldu.

Soltantək qaynayıb coşan aşıqlar,
Bu gedişata tərif qoşan aşıqlar,
Bu yerlərdən yolu düşən aşıqlar,
Ağzındaki şer, nəğmə söz oldu.

Söz tamam oldu. Ona dedilər:

– Aşıq, biz kənd ilə şəhəri bir gözdə görürük. Bir kəndin də tərifin de, qulaq asaq.

Aşıq Soltan Qəndabın üzünə baxdı, dedi:

– Bunu da Qəndab desin.

Qəndab sazı köklədi, ortaya çıxıb görək nə dedi:

Yenə bahar gəldi, bəzəndi hər yan,
Büründü al-yaşıl dona kəndimiz.
Səni candan əziz tutur hər insan,
Ey əziz, mehriban ana kəndimiz.

Yaşıl çəmənlərin, uca dağların,
Məhsullu çöllərin, meyvə bağların,
Loğmantək şəfalı, saf bulaqların,
Xəstəni gətirir cana kəndimiz.

Elə ki, başladı məhsul bayramı,
Al-əlvan geyinib sevinir hamı.
Qəndabın çağlayıb coşan ilhamı,
Dönür güclü bir ümmana, kəndimiz.

Söz tamam oldu, toplaşanlar ona afərin söylədilər. Qəndaba qızlar, oğlanlar gül dəstələri bağışladılar.

Festivalın axırncı günü idi, Soltan baxıb gördü ki, festival şənliklərinin qurtarmasına az qalıb. Hər tərəfdən səslər eşidildi:

– Soltan, birini də oxu.

Soltan onların sözlərini yerə salmadı. O, Sovet ölkəsinin gündən-günə inkişaf etməsi, ölkəmizin şən həyat içində kommunizm qurmasını yadına saldı, aldı görək nə dedi:

Azad vətənimdə, xoşbəxt elimdə,
Fəsillər gözəldir, illər gözəldi.
İnsan əməlləri günəşdən parlaq,
Müqəddəs diləkli ellər gözəldi.

Dolanıb keçdikcə sevimli illər,
Yeni səadətdən gətirir xəbər.
Bəxtiyar yaşayır, şaddı könüllər,
Şirin nəğmə deyən dillər gözəldi.

Bizim qurduğumuz fərəhli dövrən,
Xoş xəbərlər verir kommunizmadan.
Bizik ilk kosmosa yol açan insan,
Xariqələr quran ellər gözəldi.

Qalxır yüksəklərə sülhün bayrağı,
Əlvan güllər açır əməllər bağı.
Laləzarə dönən vətən torpağı,
Məhsullu torpaqlar, çöllər gözəldi.

Yanır kommunizmin sönməz işığı,
Yurdumuza verir min yaraşığı,

Şair Soltan kimi ellər aşığı,
Oxuyur sazında tellər gözəldi.

Festival şamları yandı, bayraqlar göyə ucaldı. Şənliyin axırını gecəsi idi. Gənclər Soltanla Qəndabı araya aldılar. Biri dedi:

– İkiniz də rəy verin, sizin toyunuzu bu festivalda keçirək. Qoy festival sizin toyunuzla qurtarsın.

Soltan dedi:

– Mən razıyam. Görün Qəndab nə deyir.

Qəndabdan soruşdular:

– Qəndab xanım, sən nə deyirsən? Bizim sözüümüzdə razısanmı? Gəl sən də rəy ver, toyunuzu edək. Xərcinizi özümüz çəkəcəyik.

Qəndab dedi:

– Atam, anam gerek əvvəlcə razı olsunlar. Onsuz da razı olmayacaqlar, ömrümüzü belə intizarla keçirəcəyik.

Komsomol komitəsinin katibi dedi:

– Danışarıq, atanın, ananın razılığını alarıq.

Qəndab dedi:

– Yanlarına adam getsə, bəlkə razı saldı. Ata, anadı, onlara hörmət eləmək lazımdır. Mən onlarsız heç şey edə bilmərəm.

Bakıdan Qubaya telefon elədilər. Rayonun məsul işçiləri Qəndabın ata-anasının yanına bir dəstə ağsaqqalı elçi göndərdilər. Çox minnətdən sonra onların da razılığını alıb Bakıya yola saldılar. Səhəri gün onlar gəlib Bakıya çıxdılar.

Soltanla Qəndaba toy paltarını geyindirib Səadət sarayına apardılar. Komsomolçular, festivala gəlmiş gənclər buraya sazəndələr, xanəndələr, aşığılar da topladılar. Çalma, oxumaq, oynamaq başladı, bədələr dalbadal böylə gəlinin sağlığına qaldırıldı. Əl vurub bərkədən dedilər:

– Soltan öz toyunda oxusun, bir gözəlləmə desin.
Soltan ayağa qalxdı, sazı döşünə basıb görək nə dedi:

Ey gözəl yarım,
Can, ay qara göz.
Eylə iltifat,
Dur ayağa süz.

Canım-ciyərim,
Atma mənə söz.
Gözəl nigarım,
Vurma yara, köz,
Can, ay qara göz.

Qucum belindən,
Tutum əlindən,
De bir dilindən.
Neçə şirin söz
Can, ay qara göz.

Ey nazik bədən,
İncimə məndən,
Küsmərəm səndən,
Can, ay qara göz.
Can, ay şirin söz.

Sevgili canan,
Məməsi fincan,
Əmim doyuncan,
Gəl atma sən göz,
Can, ay qara göz.

Qaş, gözün qara,
Gəl eylə çara,
Bu Soltan yara,
Can, ay qara göz.
Can, ay şirin söz.

Söz tamama yetdi. Əl vurub dedilər:

– Birini də Qəndab desin.

Qəndab əvvəlcə utandı, istədi oxumasın. Adamlar ondan əl çəkmədilər. Qəndab ayağa qalxdı, sazı sinəsinə basıb görək nə dedi:

Xoş saatlar gəldi çatdı,
Gözəl gündə, gözəl gündə.
Çox şükür, murada çatdıq,
Gözəl gündə, gözəl gündə.

Əziz yarım, gəl bir görək,
Çalaq, qoşaq saz götürək,
Oxuyaq, səs-səsə verək,
Gözəl gündə, gözəl gündə.

Söhbətimiz, sözümüz bir,
Məhəbbətimiz, qəlbimiz bir.
Sazı götür, ortaya gir,
Gözəl gündə, gözəl gündə.

Yar, sevdim səni əzəldən,
Bülbül heç doymayı güldən.
Gül həyat alıb bülbüldən,
Gözəl gündə, gözəl gündə.

Telli Qəndab sana qurban,
Olmuşam qaş, gözə heyran
Qataq canı cana, canan,
Gözəl gündə, gözəl gündə.

Söz tamam oldu. Hamı onlara dedi:

– Toyunuz mübarək olsun, xoşbəxt həyat keçirəsiniz.

– Allah mübarək eləsin, xoşbəxt yaşayasınız.

Ata-anaya gözəyadınlığı verdilər. Dedilər:

– Atalar, analar, gözünüz aydın olsun. Neçə-neçə oğul,
qız toyu edəsiniz. Toy mərasiminin axırında duvaqqapmanı
Soltan özü desin.

Aldı Aşıq Soltan görək duvaqqapma ilə öz toyunu
necə tamamlayır:

Mənim eşqi, məhəbbətim,
Bil sənə əyandı, ay qız.
Gəl məni etmə divanə,
Haqq yaradan candı, ay qız.
Al yanağın, gül dodağın,
Xəstəyə dərmandı, ay qız.
Qoynuna ad qoymuşam,
Bağı gülüstandı, ay qız.
Ay qabaq, alma yanaq,
Qaşların kamandı, ay qız.
Qıya baxıb, naz eləmə,
Ölürəm amandı, ay qız.
Aşığın alma canını,
Bil ki nahaq qandı, ay qız.
Biz gedərik, dünya qalar,
Bu çərxi-dövrandı, ay qız.

Ey gözəl, bir de görüm,
Nə məni dərdə salmısan.
O qaşların əyməsini,
De görüm, hardan almısan?
Yanağın lalə kimidi,
Rəngini güldən almısan.
Dodağın qaymaq kimidi,
Süzülən baldan almısan.
Hər kəs ay qabağın görür,
Qeyri xəyala salmısan,
Əymisən qəddi dalın.
Gör necə hala salmısan.
Hurisən, ya ki pərisən,
Məgər cənnətdən gəlmisən?
Saçlarını qəddi dala,
Salmısan ilandı, ay qız.

Ağ-yaşıl paltar geyinib,
Bağla başa ağı, gülüm.
Bircə danış, könlümü aç,
Vurma mənə dağı, gülüm.
Dostun üçün məclis açıb,
Sən olaydın saqi, gülüm.
Baharın xoş çağında sən
Yasəmən budağı, gülüm.
O qoynuna girən deyər,
Səkkiz cənnət bağı, gülüm.
Sonaların üzən göldü,
Gəzəndə yaylağı, gülüm.
Ziynəti ver yüz naz ilə,
Gəl bəzət otağı, gülüm.
Hamı deyir çox gözəlsən,

Yusif-Züleyxadan, gülüm.
Aşıq Soltan dildən deyər,
Sənə can qurbandı, ay qız.

Festival toyla tamam oldu. Toplaşanların hamısı Aşıq Soltanla Qəndaba, ata-analarına mübarəkbadlıq verib, onları bəzənmiş maşında Qubaya yola saldılar.

Onlar arzularına çatıb xoş gün, xoş saatla ömür sürürlər. Siz də muradınıza çatasınız.

Qoca aşıq söhbətini qurtarıb dedi:

– Mən sizə «Soltan və Qəndab» nağılını danışdım. Onlar muradlarına yetib xoşbəxt oldular. Arzu edirəm, siz də onlar kimi kama yetib xoşbəxt olasınız. Siz sağ olun, mən salamat, siz yüz yaşayın, mən iki əlli.

Hamı qoca aşığa uzun ömür, cansağlığı arzu elədi.